

SLOVENSKI UČITELJ.

Glasilo
krščansko mislečih



učiteljev
in vzgojiteljev.

VERI, VZGOJI, POUKU.

Letnik I.

V Ljubljani 1. novembra 1900.

Št. 21.

O katoliškem šolstvu.

Govoril na II. slovenskem katoliškem shodu prof. dr. Anton Medved.

II.

Versko šolo pa zahteva tudi njen vzvišeni namen. Dobra šola je za ljudstvo neizmerne vrednosti. Ni preceniti z nobenim zlatom. Dobrota je, ki narod osrečuje in blagruje v najlepšem pomenu teh besed.

A dobra mora biti, — gorje, če je slaba. Kajti o slednji veljajo besede najboljšega slovenskega odgojitelja, nesmrtnega Slomškega: „V taki župniji, srenji in hiši, ki prave šole nima, je vedna zima; glava takih ljudi je puščava, srce pa led; truplo sicer živi, pa kaj pomaga, ker duša spi večne smrti žalostno spanje.“

Koga torej ne bo zanimalo vedeti, katera šola je dobra in katera je slaba? . . . S prepričanjem, katero s svojo trdnostjo demant ne prekosi, lahko rečemo: dobra je le verska šola, in slaba šola je tista, iz katere so vero pahnili ter jo ločili od cerkve. V tem prepričanju nas ne sme in ne more motiti nobeno razmotrivanje z našopirjenimi frazami! (Burno odobravanje.)

Resnično, — dobra šola je le verska šola in sicer z ozirom na učence, na stariše in na učitelje.

V prvi vrsti je šola namenjena učencem. Oni zahtevajo od nje toliko, da mora božja milost sodelovati, ako se jim hoče popolnoma vstreči.

Ublažiti se jim mora srce. Iztrebiti se morajo hudi nagoni, a na njih mesto zasaditi blaga čustva, vznesene želje, hrepenenje po najčistejših нравstvenih nazorih. Kje bodo pa to dosegli, ako ne v šoli, v kateri je strah božji moder gospodar in kjer je sv. vera žlahtna gospodinja? Ali ne veljajo tudi še sedaj besede iz ust božjih: „Začetek modrosti je strah božji!“ Niso-li te besede sposobne, da jih še sedaj zapišemo nad vrata vsake šole, nižje in višje? Kdo nadkriljuje kralja Salomora v modrosti? In le-ta orjak v modrosti pravi: „Boga se bojin zapovedi njegove spolnuj, to je ves človek!“ Tudi za šolo veljajo besede nebeškega učitelja vseh narodov, ki se glasé: „Iščite najpreje božje kraljestvo in njegove pravice, vse drugo se vam bo dodalo!“

A kje se učenci takih božjih nauk naučé, razven v verski šoli? Ako jim verski pouk odvzameš, odvzameš jim ž njim podlago vse modrosti.

Šola brez vere je spomlad brez solnca, — vse pokvari, vse uniči. Ako se človek tisočerih stvari nauči, pa vero, najpotrebnejše pozabi, potem se zaman potí; njemu zagrozi Bog z besedami: „Ako Gospod ne zida hiše, zastonj se trudijo, katerijo zidajo.“

„Drugega temelja ne more nihče postaviti kakor je ta, ki je že postavljen, kateri je Jezus Kristus.“

Nek izgojitelj pravi, da vera ne spada v šolo, ker je vera zadeva samó srca. Ni res tako! Odgoja se raztega i na srce in sicer pred vsem na srcé, ergo: po njegovih lastnih besedah spada pred vsem vera v šolo!...

Učencem se mora nadalje razbistriti razum. Obširna je svetna veda, mnogo je dosegla, slaven je njen napredek. A nikar ne pozabimo, da je modrijan, katerega katoliška vera ni obsevala, kljub vsej svoji modrosti, kljub vsej izkušnosti in znanosti žalostno izdihnil — Sokrat mu je ime: „Jaz samo to vem, da ničesar ne vem.“ Ker pravega namena človekovega ni poznal, zato je tako tožil. Ta namen je nadnaraven, katerega nam v jasni luči samo katoliška vera kaže, ne le v cerkvi, temveč v šoli. (Odobranje.)

Pestalozzi, ki velja pri modernih za slavnega pedagoga, pravi: „Najprej se uči, biti čednosten, potem še le, biti spreten!“ A kdo nas bo čednosti učil, ako ne tisti, ki je nedosegljiv zgled vseh čedvsem svojim sovražnikom v zavesti popolne nedolžnosti zaklical: „Kdo izmed vas me more greha obdolžiti?“

Pedagog, katerega sedanji izgojitelji tako čislajo, Herbart, pravi: „Bilde Charakterstärke der Sittlichkeit!“ to je: Ukrepi značajnost v нравstvenosti! Da, značajnost, o značajnosti! Morebiti je ni bilo nikdar treba tako naglašati, kakor dandanes. Kjer se je bo pa učenec lepše naučil, kakor na uzoru tistega, ki je za sveto resnico značajno umrl? kje lepše, kakor na uzorih tistih milijonov krščanskih mučnikov, ki so za sveta prava, za sveto prepričanje, za sveto čednost značajno trpeli in umrli? Kdo mi vé povedati sijajnejše značaje, kakor so le-ti?

Že navedeni pedagog Pestalozzi pravi tudi: „Leite zur reinen Menschlichkeit an!“ se pravi: Navajaj k čisti človečnosti! A vprašam: Kdo pa ima o človeku, o človečnosti krasnejše in vzvišenejše pojme kakor sv. vera katoliška, ki ne naziva človeka samo materijo, kakor materijalizem; ki ne vidi v njem samó žival višje stopnje, kakor darvinizem, temveč katera vodi v človeku podobo božjo, odsev božje popolnosti, ne-umrjočo dušo, sijaj nebeške lepote. Kjer učenca ne smatrajo takim bitjem, ni mogoče, da biga privedi k pravi človečnosti.

Izborno, Pestalozzi, ti zahtevaš versko šolo! Tako zahteva blagor učencev!

Zahtevajo pa istotako tudi stariši, in ž njimi v enaki meri država, cerkev in vsa človeška družba.

Stariši zaupajo šoli svoje upanje, svojo neizmerno ljubezen, — to so otroci. Nadejaje se, da bo šola iz njih potomcev odgojila vrle sinove in krepostne hčere, peljejo jih s čudnim veseljem k poduku. Oni pričakujejo od svojih sinov marljive, vstrajne in značajne korenjake, ki bodo nekdanj čast in ponos cele domovine. Od svojih hčerā želijo čisto srce, neomadeževano dušo, angeljsko obnašanje. Moj Bog, da bi se jim želje le vselej izpolnile: da bi pač njih sladke nade, njih koprneče pričakovanje nikdar ne bilo varano! Blagor potem onim, blagor vsem obiteljim, blagor cerkvi in državi!

Iz katerih šol pa naj take sinove in hčere pričakujejo?

V prevdarek naj vam služi samo to-le: V neki evropski državi, — nečem je imenovati, ker jo itak vsi dobro poznate, — so pahnili vero iz šole, katehetom do nje duri zaprli. Toda glejte! Statistika tiste države kaže, da se v njej število mladostnih hudodelcev strahovito od leta do leta množi, da npravstvenost posebno po mestih grozovito propada, in kar je temu najhujši nasledek, da v mnogoterih krajih celo broj prebivalstva nazaduje, tako, da resnomisleči možje že državnike in ljudstvo svarijo, svarijo k boljšemu življenju, ināče zna doleteti državo polom, kakoršen je doletel nekdanje Rimljane, da so — izumrli. (Pritrjevanje.)

Kaj ne, žalostna statistika, obupen položaj?

V neki drugi državi so tudi vero pahnili iz šole; veroučitelj v njej nima prostora. A kaj se je zgodilo? Iz tistih šol so žalibože prišli Caseriji, Luccheniji in Bresciji, in ves svet psuje narod, ki je ināče tako krepak, ki ima toli slavno preteklost, a sedaj iz njega prihajajo med svet kruti morilci nedolžnih vladarjev in nedolžnih vladaric.

Čudno! Je-li to slučaj? Od kod li izvira ta nepopisno žalostna prikazen?

Kako se pač prvo dejstvo z drugim strinja!

Stariši! Verujte: verska šola je neizmernega pomena; ona je otrokom božji kašipot, vodilna zvezda po mučni poti čednostnega življenja. Varujte jo, čuvajte jo, kolikor je v vaših močeh. (Odobranje.)

Ne pozabimo nikdar značilnih besed velikega škofa in mladini najmilejšega prijatelja, Slomškega, ki pravi: „šola, v kateri učijo le samo pisati in

brati, računati in pa nemškutariti, čednega zadržanja pa ne, — je vredna blata; šola pa, v kateri se otrok zraven številstva tudi krščanstva, in poleg pisanja tudi poštenega djanja uči, taka šola je zlata!“

To je verska, katoliška šola. Druga take prednosti nima, je ne bo nikdar imela, ker je sploh — ne more imeti!...

Nič manj pa ne vztreza verska šola tudi učiteljem!

Da, i njim!

Učitelji in učiteljice! Povem očitno, da gojim v globinah svojega srca do vašega stanu neomejeno spoštovanje: Bog mi je priča, da govorim istino. In kar čutim ter rečem jaz, to čuti in reče brezdvomno vsak čislani udeležnik katoliškega shoda, to čuti in reče vsak Slovenec in vsaka Slovenka. (Živahno odobravanje.) To prepričanje je in mora biti občno med vsem narodom. Dobri učitelji so veliki narodni dobrotniki, radi tega jih mora ves narod odkritosrčno čislati. V globokem spoštovanju se jim hvaležno klanja vse ljudstvo. (Odobravanje.)

Pred tremi stanovi imam neko posebno spoštovanje: pred duhovskim, ker vodi človeški rod proti nebesom, pred sodniškim, ki v svoji veliki oblasti in moči odločuje človeku čast in poštenje, tu in tam celo življenje in smrt, ter pred učiteljskim stanom, ki odgojuje našo mladino, našo nado ter s tem odločuje narodu bodočnost. O kako vzvišen in važen poklic! Kdo bi ga dovolj cenil? Kdo ga ne bi visoko spoštoval? Učitelji in učiteljice, bodite ponosni na svoj stan! (Odobravanje.)

Toda ravno tako odkritosrčno pa moramo izjaviti, da pristoja ta laskava čast samo tistemu učitelju, kateri v verskem duhu živi svojemu prelepemu poklicu ter svojo nalogo na podlagi svete cerkve izvršuje. V verskem duhu se dvigne učitelj na vrhunec svojega ugleda, v verskem duhu more imeti o sebi in o svojih učencih istinito vzvišeni pojem! (Odobravanje.)

Kaj je namreč učitelj, ki je udan neveri, materializmu ali pa darvinizmu? V svojih učencih ne vidi drugega, kakor neke vrste žival ali pa skupino nešteti atomov. V sebi pa gleda delavca ali celo samo stroj, da rabimo besedo francoskega socialista. (Pritrjevanje.)

Kako neizmerno vzvišen pa je učitelj v naziranju čistega krščanstva!

On je sotrudnik božji, on spopolnuje v otrokih, kar jim narava začetkoma odreja, da se izobrazijo v polni meri do podobe in sličnosti božje, imago et similitudo Dei. On je sodelavec Izveličarjev, ki ž Njim otroke vabi rekoč: „Pustite male k meni priti, kajti teh je nebeško kraljestvo!“ V duhu krščanskem veljajo i učiteljem besede, s katerimi je Odrešenik apostole povzdignil: „Vi ste luč sveta, vi ste sol zemlje!“ Neveren učitelj vzgaja le za čas, samo za minljivost, veren krščanski učitelj pa za čas in neminljivo večnost. On čisti in krasi temelj sv. Duha, kakor naziva sv. Pavel človeka.

Kolik, kako vzvišen poklic!

Še več! Po izreku dveh slavnih veleumov učitelj sploh ne bi smel drugače, kakor versko vzgojevati. Čujte! Glavno načelo, katero poda od

liberalcev in framasonov poveličevani pedagog K o m e n s k y učiteljem, se glasi: „Vzgaaj po naravi!“ Erziehe naturgemäss! Vrlo dobro! Sedaj pa upoštevajmo, kaj pravi mož, katerega zgodovinarji prištevajo najboljšim, najbolj bistroumnim mislecem, Tertulijan se mu pravi: „Anima humana, naturaliter christiana.“ Tako dene: človeška duša je po naravi krščanska. Vzgaaj torej po versko, krščansko, ker je človeška duša po naravi krščanska.

To zahtevata dva veleuma, sloveča odgojitelja!...

Ni-li torej učiteljev poklic v luči sv. vere neizmerno vzvišen? Ni-li neprimerno višji njegov ugled po krščanskem naziranju?

Da, — le verska šola pomore učitelju do onega pomena in one visoke veljave, ki istinito pristoja njegovemu velezaslužnemu poklicu!

Kdo torej ne bi zahteval verske šole? Nam Slovencem mora ostati neoskrunjena, to zahteva blagor naših učencev, to zahtevajo želje naših starišev, cerkve in države, to zahteva učiteljski poklic. Daj, mili Bog, da bi na podlagi sv. vere se naša mladina vedno odgojevala! Naj kraljuje lepa zlata sloga med duhovnikom in učiteljem v šoli, naj obema sveti ena zvezda pred očmi: sv. vera.

Dobra verska šola je poroštvo dobre bodočnosti, je zastava zlatih dni naše mladine ter s tem neomahljiva podpora časnega in večnega blagostana našega premilega slovenskega naroda! (Burno, dolgotrajno odobravanje.)

Učiteljica in javnost.

9. Poklic za socialno delo.

o smo pred nekaj meseci v „Slovenskem Učitelju“ opisovali razmerje med učiteljico in mladino, ki mora imeti značaj idealnega materinstva, zadeli smo ob hud odpor. Prav po krivici se nam je očitalo, da smo tamkaj odrekli učiteljicam „tiste pravice, ki jim imajo kot človek z dušo in telesom, kot ženske v popolnem smislu besede“, in da smo jih kazali „samo učiteljske dolžnosti“, ki pa po naših nazorih nimajo nič človeškega in naravnega, ampak so nekako angeljske, toraj nadnaravne („Slovenka“ VII. zvezek stran 156.) Mi smo hoteli v omenjenem članku samo dokazati, kako se vzgojno delo učiteljic strinja z naravnim poklicem žene — z materinstvom. O opravičenosti ali neopravičenosti celibata pri učiteljicah ni bilo govora. Danes, ko nam je govoriti o javnem ali o socialnem delovanju učiteljic, moramo zopet poseči nazaj na svoje trditve.

Ker se je takrat zdelo našim patentiranim reševateljicam ženskega vprašanja okoli „Slovenke“, da pišemo „pretirane idealne fraze, ki imajo namen sipati pesek v oči naivnim učiteljicam“, da „z nezmisljenostmi poneumujemo čitatelje“, hočemo danes dati besedo priznani bojevnici za ženske pravice — Lauri Marholmovi.

Pred par tedni je izšlo zanimivo delo te plodovite pisateljice in vešče poznavateljice ženskega vprašanja pod naslovom: „Die Frauen in der socialen Bewegung“. Knjižico slovenskim učiteljicam in tudi vsem drugim, ki se zanimajo za žensko gibanje, toplo priporočamo. Iz nje se bodo poučili, da priznane prvoboriteljice ženstva o tem vprašanju drugače sodijo in je drugače rešujejo, kakor razne „Danice“ in „Ivanke“ v „Slovenki“. — Za nas je ta knjižica tembolj zanimiva, ker na mnogih mestih skoraj do besede izraža iste nazore, ki smo jih mi načrtali v članku „idealni poklic“.

Denimo semkaj najprej besede, s katerimi označuje pisateljica kot zadnji nagib vsega ženskega delovanja materinsko ljubezen. „Velika večina ženâ bi duševno popolnoma otrpnila, če bi ji zaprli vir njene gorkote, izvrševanje materinskega poklica. Toda žena ni le mati po mesu; zadnje celo prav malo pomenja“. (str. 168.) Ali se ne strinja ta stavek skoraj do besede z našo trditvijo, da idealno materinstvo stoji višje kot telesno?

Telesno materinstvo se javlja v naravni ljubezni matere do otroka, idealno pa v nesebični in požrtvovalni ljubezni učiteljice do šolske mladine. A isti notranji nagib materinske ljubezni, ki preveva vsako žensko srce in ki se z neko nujnostjo mora pojavljati na zunaj, vsposoblja ženske za socialno in zlasti za karitativno delovanje.

Skrb in delo zakonske žene se večinoma omejuje na domačo družino. Gospodinjstvo, vzgoja otrok, često tudi trud za vsakdanji kruh do cela izcrpajo njene moči. V tem omejenem krogu izvršuje zakonska žena svoj poklic. Drugače je pri tistih ženah, ki vsled nujnih zunanjih razmer ali pa vsled lastnega nagiba živé v celibatu. Tudi tem je izvrševanje materinskega poklica življenjski namen, kateremu se ne smejo odtegniti brez lastne škode. Toda kako naj ta poklic dejansko izvršujejo?

Lepo piše o tem Laura Marholmova. Akoravno se nanašajo njene besede neposredno na ude ženskih redov in kongregacij, vendar veljajo tudi svetnim učiteljicam, ker tudi te živé v samskem stanu. „Poleg služeb, ki jih samske žene opravljajo, bi se dalo njih delo na socialnem polju še mnogo razširiti. Mnogo je ženâ, ki imajo vse potrebne zmožnosti, da izvršujejo enolično in težavno vsakdanje delo v službi svojega bližnjega z ono radostjo, ki se že zvečer veseli na to, kar bode jutri mogla storiti. Ves užitek njihovega življenja obstoji v tem, da svojo, od vsega čutnega očiščeno ljubezen, prenesó na prezebajoče in stradajoče siromke. In mnogo teh ženâ ne vedó, kam bi se obrnile. Niso vstvarjene za mirno sedenje, temveč za živahno delo. Nezadovoljne bi bile in zdelo bi se jim, da so brez koristi zakopale svoje talente, ako bi živele ločene od sveta v neki samostanski osamljenosti; njihova vnema se hoče marveč pojavljati v dejanjih po besedah božjega Sinu: Kar ste storili kateremu teh najmanjših, to ste meni storili. In za te žene ni skoraj nikakih organizacij, ki bi bile primerne sedanjemu socialnemu položaju.“¹⁾

Pisateljici se zdi, da je ta nedostatek eden izmed glavnih vzrokov, zakaj se žensko vprašanje v naši dobi ne da ugodno rešiti. Srednji vek je dobro

¹⁾ Laura Marholm: Die Frau in der socialen Bewegung. Mainz 1900. str. 164.

poznal žensko vsposobljenost za socialno delovanje in je vstvaril za samske žene celo vrsto organizacij napol duhovskega značaja, brez samostanske klavzure in strogih asketičnih vaj, ki so se popolnoma posvetile službi za blagor bližnjega. Lažireformacija in verski boji 17. stoletja so te organizme vničili. Žena pa je bila izključena iz javnega življenja in potisnjena nazaj v družino. Naša doba jo je zopet postavila venkaj v življenje, a brez varstva, brez trdne opore, le zato, da bije trd boj za življenje, v katerem mora često podleči, ker je slabejša. „Zato je tudi našemu času potreba ženskih organizacij, ki bi samskim ženam, izstopivšim iz družine, podale krepko oporo, pa tudi dovoljevale prosto gibanje, jih spravile v dotiko z zunanjim svetom in jih pri tej dotiki podpirale in varovale.“¹⁾

Vporaba teh besedi na razmere učiteljic je lahka. Tudi njim je potrebna organizacija, ki jim bode v življenju dajala moralno podporo. Z društvu, ki imajo namen nuditi le zabavo, ali, ki pospešujejo samo zunanje koristi svojih udov, ni pomagano. — Drugo, kar sledi iz našega izvajanja, je naravni poklic učiteljice za socialno delo. Isti čut materinske ljubezni, ki veže učiteljico s šolsko mladino, se ima raztegniti na vse, ki so pomoči in tolažbe potrebni. S tem se ji odpira široko polje blagonosnega in plemenitega delovanja, katero ji je odkazala božja previdnost. O posameznih strokah tega socialnega dela hočemo izpregovoriti v prihodnjih člankih.

7.

Društvo za zgradbo zavetišča in vzgojevališča v Ljubljani.

Pod tem naslovom obstoji v Ljubljani že nekaj let človekobljubno društvo, ki si je stavilo nalogo, da preskrbi zanemarjeni deci primerne vzgoje in potrebnega pouka. V ta namen bi društvo rado že v kratkem sezidalo v Ljubljani ali v njeni bližini primeren zavod. Društvo zasluži torej vsestranske podpore. Zato opozarjamo somišljenike, da pristopijo k društvu in da kupujejo in razpečavajo srečke efektne loterije, ki jo priredi odbor v društvene namene. — Društveni odbor, ki se je dné 18. vinotoka t. l. iznova konstituiral, obstoji iz nastopnih p. n. gospodov: predsednik Josip Merk, c. kr. dvorni svètnik; I. podpredsednik Ivan Plantan, c. kr. notar; II. podpredsednik dr. Ivan Janežič, profesor bogoslovja; I. tajnik Ivan Smrekar, mestni katehet; II. tajnik Frančišek Gabršek, mestni nadučitelj; I. blagajnik Ferdinand Bradaška, mestni blagajnik v p.; II. blagajnik dr. Josip Šorn, c. kr. gimn. profesor; odborniki: Oton pl. Detela, deželni glavar; Avgust Drelse, tovarnar; Alfred Ledenik, hišni posestnik in trgovec; Frančišek Levec, c. kr. realčni profesor in okrajni šolski nadzornik; Ivan Šubic, c. kr. ravnatelj strokovnih šol; dr. Frančišek Tominšek, odvetnik; Viljem Treo, stavbenik.

¹⁾ L. c. stran 167.



Ustanovni zavod za gluhoneme.

Na Zaloški cesti kmalu za cerkvijo svetega Petra v Ljubljani, nasproti deželni bolnici, se je dvignila stavba, ki ima na svojem pročelju napis, katerega smo nadedli le-temu članku. Dve leti so jo gradili, v nedeljo, dné 28. oktobra pa so jo slovesno izročili svojemu poklicu. Deželni predsednik je v to svrhu povabil vse načelnike raznih uradov in načelnike raznih šolskih zavodov. Ker je slavnost eminentno važna in zanimiva šolnikom, je dolžnost, da o njej nekoliko obširneje poročamo svojim čitateljem.

Točno ob poldvanajsti uri se je pripeljal presvetli gospod knez in škof Anton Bonaventura, da ob asistenciji mnogih kanonikov in duhovnikov slovesno blagoslovi hišo in vse njene prostore. Po izvršenem obredu je poprijel Presvetli za besedo, izražajoč svoje veselje, da mu je bila dana prilika, blagosloviti zavod, ki ima biti trajno znamenje nadnaravne krščanske ljubezni, ki je živela ustanovnikom globoko v srcu, da so s svojim imetjem pospešili današnje slavlje, pospešili odprtje tako potrebnega zavoda za gluhoneme. Veseli me, je povdarjal Presvetli govornik, da so bili zlasti naši duhovniki tako vneti za polajšanje nesreče revnim gluhonemcem in njih starišem. Saj sta ustanovitelja ribniški dekan Holzapfel in vladika ljubljanski Anton Alojzij največ pripomogla, da se je zgradil ta zavod. Potem priporoča učiteljem, da njim izročene gojence in gojenke vzgojé tako, da si kasneje ne bodo mogli sami služiti le vsakdanjega kruha, ampak da po vzgoji spoznavajo Boga, svojo dušo, svoj večni namen . . . Naposled se je Presvetli zahvalil deželni vladi, ki je porabivši ugodno priliko in sredstvo zvršila namene ustanoviteljev, želeč, da bi se združenemu naporu cesarske vlade, uprave zavoda in učiteljstva posrečilo vsekdar pospeševati blaginjo in srečo hiše, ki se danes izroča svojemu namenu.

Nato izpregovori c. kr. deželni predsednik, ekscelencija baron Hein, ki v daljšem nagovoru deloma nemški, deloma slovenski razvije zgodovino zavoda do današnjega dne. Glavne misli njegovega nagovora so te-le: Z ustanovitvijo zavoda, ki ga danes odpiramo in izročamo svojemu smotru, se je zadelala zopet vrzel v našem šolstvu. Nedostatku smo prišli v okom, ki ga ne čuti toliko šolstvo v obče, pač pa tembolj posamni stariši, ki so bili tako nesrečni, da se jim je rodilo dete, ki nima vseh čutil. Takih pomilovanja vrednih otrok stariši niti sami vzgajati ne morejo. Pri najboljši volji jim ne morejo pomagati. Tu more pomoči le posebe zato izobraženi učitelj. Le ta otroka polagoma privadi, da more sam spoznavati Boga, ga prositi vsakdanjega kruha; mati z vso ljubeznijo tega doseči ne more.

Dolžnost naša je, da se spomnimo dobrotnikov, ki so poskrbeli, da se je mogel graditi poseben zavod za gluhoneme. Med temi so omeniti v kronoložnem redu:

1) Ustanova Frančiška Holdheima. Pod tem izmišljenim imenom se skriva dobrotna oseba pokojnega vojaškega škofa Mihaela Leonharda. Že leta 1825. je podaril osem akcij avstrijske narodne banke za zgradbo gluhonemnice v Ljubljani. Leonhard je bil človekoljub, da je malo takih,

svojim ustam je takorekoč pritrgal, da je mogel zvršiti tem več dobrega in pomagati trpečemu človeštvu. Umrli je dne 19. marca l. 1863.

2) Leta 1830. je za svojega življenja podaril v isti namen kapelan v Železnikih Josip Skušek 900 gld., ki so mu pripadli kot dedščina.

3) Spomnil se je nadalje istega smotra l. 1839. Benjamin Jelovšek pl. Fichtenau, stotnik v pokoju. Volil je v prid gluhomencem 200 gld.

4) Ljubljanski knez in škof Anton Alojzij Wolf je v isti namen zapustil ob svoji smrti l. 1859. volilo 8000 for.

5) Frančišek Dafner, duhovnik na Dunaju, je zapustil v korist gluhomim naše dežele l. 1861. 3000 gld.

6) Največji dobrotnik zavoda gluhomim pa je nekdanji ribniški dekan Ignacij Holzapfel. Zapustil je vse svoje imetje — in tega je bilo dokaj, po odbitih raznih stroških — 53.000 gld., za upravo gluhomnice, ki se naj gradi v Ljubljani. Umrli je blagi dobrotnik 21. januarja l. 1868.

7) Naposled je omeniti tudi pokojne grofice Frančiške Stubenbergove, ki je v svoji oporoki l. 1868. volila v isti namen 4000 gld.

Tako je narastel ustanovni fond tekom časa vsled previdne uprave, za kar gre čast zlasti zaslužnemu dvornemu svetniku in finančnemu prokuratorju dr. Josipu Račiču, in moglo se je kreniti na pot uresničenja ideje blagih dobrotnikov. Pri tem načrtu je zdatno podpiral deželni odbor vladno namero, ker je dovolil, da se učitelji, ki bodo delovali na novem zavodu, vzprejmejo in uvrsté mej kranjske ljudske učitelje, da prejmejo svoje plače iz deželnega šolskega zaklada in zagotovljena jim je tudi pokojnina iz deželnega pokojninskega zaklada. Tudi ljubljanska mestna občina je v toliko podpirala zidanje novega zavoda, da je izvedla kanalizacijo po Zaloški cesti, kar bode v zdravstvenem pogledu jako koristilo novemu zavodu.

Nato se hvaležno spominja govornik vseh onih, ki so delovali pri gradnji nove gluhomnice. Posebe se zahvaljuje c. kr. inženirju Bölz u, ki se je zelo potrudil, da je zvršil po mnogih premislekih in študijah načrt, ki je potreben za tak zavod. Prav posebno je omeniti delovanje c. kr. svetnika deželne vlade, markija Ljudevita Gozanija, ki si je kot administrativni poročevalec pridobil obilo zaslug za notranjo prireditve prostorov.

Naposled prime deželni predsednik za ključ, ter jih oddá g. Štefanu Primožiču, novemu voditelju zavoda, s temi besedami: „V Vaše roke polagam hišne ključ. Ključ do src Vam izročenih otrok pa morate sami najti. In našli ga bode, ako pojdete na svoje delo z ljubeznijo in potrpežljivostjo, ako bode imeli vsekdar pred očmi zavest, da ne podučujete le svojih gojencev, ampak jim morate namestovati tudi stariše.“

K sklepu omenja govornik, da se je gradnja pričela l. 1898., tačas, ko smo se radovali petdesetletnice vladanja presvetlega cesarja Franca Jožefa I. Dokončana pa je in otvorjena letos, ko se zopet veselimo s svojim očetovskim vladarjem, da je srečno doval za svoje sedemdeseto leto. Prav po želji njegovega ljubečega srca praznujemo te vesele spomine ne s šumečimi veselici, ampak z dejanji ljubezni do bližnjega. Zato kličemo danes z

navdušenjem: Njegovo veličanstvo naš najmilostnejši gospod in cesar Franc Jožef I. naj živi!

Trikratni „živio“ je zaoril po dvorani iz ust vsakega udeleženca.

Voditelj zavoda je nato obljubil, da hoče zastaviti vse moči v namen, da bode ustrezala gluhonemnica željam in določbam svojih dobrotnikov. Mrtvo poganstvo ni imelo sredstev, da bi bilo odpomoglo bedi bornih gluhonemcev. To je doseglo šele živahno krščanstvo. V smislu besedi, ki jih je še govoril presvetli nadpastir, se bode vodstvo vedno trudilo, da vzgaja versko-nravno svoje gojence. Skrbelo bode pa tudi, da se bodo privajali resnega dela. Ko je Kristus ozdravil gluhonemca, mu je zaklical: Efeta! Tudi mi, pravi govornik, bodemo klicali: Efeta, in težili po tem, da se nam bode odpiral jezik in duh gojencev, da jim bo tudi Bog kdaj mogel zaklicati: Efeta! Odpri se!

Imenom kranjske dežele se je zahvalil deželni glavar O. pl. Detela deželnemu predsedniku, ki je srečno premagal vse razne zapreke, ki so se mu stavile na pot od pričetka delovanja do današnjega dne. Spomnil se je pa še zlasti glavnega dobrotnika J. Holzapfelna, katerega bi mogli po pravici nazivati kranjskega abbé de L' Epée-ja.

Vsi udeleženci so imeli potem priliko ogledati si zavod in njegovo opravo. Uveriti so se morali, da je stalo v resnici mnogo truda in marljivega razmišljanja, preden se je uravnalo vse tako primerno, da bodo gojenci in gojenke v zavodu preskrbljeni z vsem potrebnim. Doslej je, kakor čujemo, vzprejetih 26 dečkov in deklic. Vodja zavoda je g. Štefan Primožič, poleg njega je še učitelj Jos. Armič in hospitant Arko.

Bog daj potrebnemu zavodu obilo blagoslova in najboljših uspehov!

K.

LISTEK.

Iv á n o v g o s p o d.

IV.

Gakrat so bile izšle nove ljudsko-šolske postave, ki so provzročile mnogo razburjenja. Veselje, ki ga je izražalo liberalno časopisje ob teh postavah in izjave cerkvi nasprotnih elementov, je zbuvalo pri katoliško mislečih možeh nezaupanje. Besedilo šolskega zakona tudi ne daje zadostne garancije, da bi se katoliški otroci vzgajali in poučevali v verskem duhu in ne more pomiriti onih, katerih dolžnost je skrbeti za versko odgojo naroda. Zato so bili katoliški duhovniki z malimi izjemami nasprotniki novih šolskih zakonov, kar je čisto naravno, ker so se bali slabih posledic. Hvala Bogu, pričakovanih slabih posledic pri nas ni bilo mnogo, ker je bilo slov. učiteljstvo po ogromni večini verno, in je duh vernosti ohranilo tudi v šoli navzlic zakonom, ki tega duha nočejo poznati.

Ivánov ni imel prijetnega stališča. Stanovski tovariši niso videli radi, da je Ivánov še dalje vstrajal v šoli navzlic novim zakonom, katerim duhovščina

ni bila prijazna. Zato je moral marsikatero grenko očitaje pogoltniti, preslišati obilo sumničenja na vseh straneh.

Toda vse to mu ni potrlo poguma.

„Ves moj trud naj bi bil zastonj? . . . Leta in leta sem se trudil, da prepričam ljudi o koristi šole in obudim ljubezen do nje in sedaj naj vse pustim? . . . Ali morem ali smem? . . .“

In ko je tako premišljal sem in tja, utrjevala se je v njem čim dalje bolj misel, da mora pričeto delo nadaljevati, ako hoče, da bode delo prinašalo kdaj kaj dobička.

„Duh je, ki oživlja“, rekel si je, „sprejmimo dobre stvari, ki nam jih ponuja zakon, in zavrzimo slabe.“

In tako je ravnal.

Lepo se je razvijala njegova šola in ponašal se je z najlepšimi vspehi. Nadzorniki so bili prav zadovoljni z njim, še bolj pa ljudstvo. Vesel je bil tudi sam in zadovoljen, ker to je bilo veliko zadoščenje za britkosti in težave . . .

Da bi dokazal tovarišem, da se v šoli navzlic novim zakonom deluje lahko v pravem, krščanskem duhu, ako učitelj le hoče, povabil jih je ob neki priliki v šolo . . . Priredil je nekako izkušnjo.

Prišlo jih je več.

Največ jih je prišlo z namenom, da bi na morebitnih napakah utrjevali svoje nasprotovanje novim šolskim zakonom, da bi dokazali, da so imeli prav, ko so Ivánova svarili in odvrčali od dela v šoli.

Ivánov je videl pomilovalno nasmihanje, zmajevanje glav, pa ga ni oplašilo.

Svest si zmage, smejal se je v srci in dejal sam pri sebi:

„Boste videli!“

Otroci so prihajali v šolo. Ponos in veselje jim je igralo na cvetočih obrazih, kakor vojakom, ki se zbirajo ob poveljniku, pod katerim vselej zmaga.

„Komisija“ je zasedla pripravljene stole in preskušnja se je pričela. Drug za drugim so vstajali učenci in učenke odgovarjali glasno in točno na različna vprašanja učiteljeva.

Ej! . . . Smeh je zginjal z obrazov in kmalu so pričeli učiteljevi tovariši prikimavati.

„Bileam! Bileam!“

Tako si je mislil Ivánov in zadovoljnost se je prikazovala na njegovem obrazu, da se je muzal skrivaj tovarišem kakor zmagovalcu.

Praktično jim je pokazal, kako lahko se zbuja živo krščansko naziranje tudi s svetno stvarino.

Pri obedu so potem tovariši napijali Ivánovu hvaleč ga. Zahvaljujoč se, dejal je Ivánov:

„Tovariši! . . . Svoje delovanje moramo umeriti po razmerah časa. Novi zakoni so tu, in ne moremo jih v hipu prevreči. Sicer so pa zakoni mrtve črke. Oživi jih tisti, ki jih uporablja. Ne držimo križem rok navzlic nevarnosti, katera preti. Z ognjem gospodarijo previdni ljudje. Skrbimo, da bodo v naših šolah delovali učitelji trdnih verskih načel in za bodočnost našega naroda se nam ni bati. Navzlic zakonom bodo prihajali iz šol mladeniči z živo vero v srci. Tudi zakoni niso večni! Ljudstvo jih ustvarja. Ko bode dovolj probujeno, izprevidelo bode, kaj je dobrega na njih in kaj slabega in slabo bode kmalu odpravilo. Bratje! . . . Godrnjanje in zabavljanje nas ne bode rešilo, rešilo nas bode delo!“

Tovariši so se strinjali z njim in odobravalii njegova načela.

Poslej ni Ivánova zaradi šole zbadal nihče več; imel je mir. Ljubezen do mladine in šole pa zaradi tega ni izhlapela, ampak neumorno je deloval v nji, dokler je bil v onih gorah.

Največ veselja je vžil sredi mladine.

In ko se je selil iz onih gorâ, nesel je seboj zavest, da je storil mnogo za omiko zapuščenega ljudstva, zakaj poslej je bila slovenska knjiga kot dobrodošel gost in prijatelj po onih samotnih seliščih in sedaj beró knjige in časnike tudi ondi, koder so se prej posmehovali branju, češ:

„Kaj pa je tega treba?“

Bogdan Zagorski.

D o p i s i.

Iz Idrije. — Trn v pëti je nekatrim učiteljem logaškega okraja učiteljstvo c. kr. rudniške šole v Idriji. Pri vsaki priliki poskušajo isto potisniti v ozadje. Tako se je tudi pri okrajni učiteljski konferenci, ki se je vršila l. 1898. v Cirknici, učitelju J. Šega zdelo pr merno, da med kopico svojih samostalnih predlogov spravi na dnevni red tudi vprašanje: ali ima učiteljstvo c. kr. rudniške šole v Idriji pri okrajnih učiteljskih konferencah iste pravice kakor drugo učiteljstvo ali ne, pred vsem: ali ima volilno pravico in ali ima pravico do običajnih dijet? Seveda, tovariš Šega bi bil najraje, ako bi njegova beseda kaj veljala, vse te pravice idrijskemu učiteljstvu odvzel. Morda pa je zmolčal vprašanje: ali ima idrijsko učiteljstvo tudi dolžnost sestavljati referate, pisati zapisnike itd., kajti te dolžnosti bi jim bil gotovo milostno dovolil. Mnogo se je o tem vprašanju govorilo pri isti konferenci, a doglalo se ni niti na to niti na ono stran in prepustiti se je morala rešitev c. kr. deželnemu šolskemu svetu. Dve leti je čakalo potem to vprašanje rešitve in še-le

z odlokom c. kr. deželnega šolskega sveta z dné 27. septembra 1900, št. 1328, je isti določil, da ima učiteljstvo c. kr. rudniške šole v Idriji, kakor drugi ljudski učitelji aktivno in pasivno volilno pravico in prav tako tudi vse druge pravice in dolžnosti, ki se tičejo okrajnih učiteljskih konferenc. S tem je ta preporna zadeva rešena — ugodno za učiteljstvo idrijsko.

Z istim odlokom c. kr. dež. šolskega sveta pa se rešujejo še drugi predlogi, ki so se stavili pri okrajnih učiteljskih konferencah v letih 1898, 1899 in 1900. Med drugim se naznanja: 1. Na vseh šolah logaškega okraja se morajo rabiti na nižji stopinji risanke s stigmami po 1 cm narazen, na srednji stopinji s stigmami po 2 cm narazen, a na višji stopinji se mora uvesti prostoročno risanje. — 2. Počenši s 1. januarjem 1901 se odpravi pobiranje $\frac{1}{2}\%$ prispevkov za okrajno učiteljsko knjižnico. — 3. Dovolj se raba Schreiner-Bizjak-ove prve nemške vadnice in Josin-Gangl-ovega družega berila in slovnice.

—v—

Šolske vesti.

Osebné vesti. „Wiener Zeitung“ objavlja dekret, s katerim se imenuje deželni šolski nadzornik za Kranjsko Peter Končnik, ravnatelj na gimnaziji v Celju. — Blagorodni gospod Josip

Šuman, dosednji nadzornik je dobil povodom umirovljenja naslov, dvornega svetnika.

Izpremembe pri učiteljstvu. Na štajerskem: Učiteljem veronauka na

deški meščanski šoli v Mariboru je imenovan č. g. Alojzij Čizek. Nadučiteljem v Polju pri Podčetrtku je imenovan g. A. Gradišnik, učitelj v Št. Vidu pri Planini. Učiteljem pri Sv. Lovrencu pri Prožinu je imenovan g. Ivan Jezovšek, učitelj v Ostrvici pri Št. Jurju nad Taborom. Učiteljica v Št. Ilju v Slov. Goricah je imenovana gdč. Marija Danko od Sv. Andraža v Slov. goricah. Učiteljicama ženskih ročnih del sta imenovani nadučiteljevi soprogi Alojzija Skrbinšek v Planicah pri Mariboru in Jerica Gnus v Dolu pri Hrastniku. Nadučiteljem na dosedanjih mestih so imenovani gg.: Šimon Sekirnik pri Sv. Jurju pod Donačko goro pri Rogatcu, Anton Kukovič v Polenškaku pri Ptuj, Peter Kavčič v Novi cerkvi pri Ptuj; učiteljem voditeljem je imenovan Rihard Kokot iz Loč za Topolšico pri Šoštanju, učiteljem ozir. učiteljicam so imenovani gg. ozir. gdč.: Ivan Klemenčič iz Žetal za Ptujsko goro, Karol Majer za Št. Janž na Dravskem polju, Franc Skaza iz Šent Janža na Vini gori za Velenje, Štefan Kos iz Makol pri Mariji Snežni poleg Cmureka, Filomena Kosi od Št. Andraža v Leskovcih za Polenšak in Ivana Svoboda v Dornovi pri Ptuj. Gospod Josip Schmoranz, učitelj na okoliški deški šoli v Celju, je dobil enoletni dopust, da pohaja v tehnologičen muzej na Dunaju; njega nadomestuje gdč. Betika Supanek, abs. učit. kandidatinja in bivša suplentinja na Vranskem. G. Munda, učitelj na okoliški deški šoli v Celju, ima tudi to leto dopust ter obiskuje konservatorij za godbo na Dunaju. Kot lani ga tudi to leto supplira g. Franjo Voglar. Učitelj gosp. M. Majcen je iz službenih ozirov premeščen iz Teharij v Loče (konjiški okraj). Gospod Krančič iz Št. Vida v Šmarskem okraju postal je definitivni šolski voditelj na Svetini nad Celjem. Gosp. I. Polák, učitelj pri Sv. Jakobu na Dolu, postal

je definitivni učitelj 5 razrednice na Hrastniku ob južni železnici (laški okraj). Nadučitelj celjske deške okoliške šole gospod Armin Gradišnik je dobil zaradi bolehnosti dopust do novega leta. Nadomestuje ga izprašana učiteljska abiturijentinja gdč. M. Gregorin. Gdč. Roza Miklavc je nameščena za učiteljico v Makolah, njena sestra gdč. Pavla Miklavc pa v Studenicah pri Poljčanah. Gdč. Adela Fabiani pride v Leskovec, Zofija Praprotnik k Št. Andražu v Slov. gorici, M. Voltar k Sv. Janžu na dr. p., g. K. Kobale v Novocerkev. V pokoj gre g. učitelj J. Kunstič v Trbovljah. — Na Primorskem: Nadučitelj v Kanfanaru g. Jakec je imenovan učiteljem na c. kr. učiteljišču v Kopru.

Ljudsko šolstvo na Štajerskem.

Tekom letošnjega leta je c. kr. deželni šolski svet v Gradcu izdal poročilo o splošnih ljudskih in meščanskih šolah štajarskih v šolskem letu 1898/9. Meščanskih šol (razen tistih, katere oskrbuje dežela sama popolnoma) je bilo 14, šest za dečke, 8 za dekleta. Ljudskih šol je bilo 845, od teh 227 enorazrednih, 234 dvor., 142 tror., 108 štirir., 113 petr. in 18 šestr. 581 šol je bilo nemških, 227 slovenskih, 37 slovensko-nemških. Kar se tiče slovenskih in slovensko-nemških šol, števila niso resnična; kajti pri deželnem šolskem svetu v Gradcu velja že tista šola za slovensko-nemško, v kateri se slovenščina sliši samo prvih 5 mesecev, ostalih 7 in pol leta pa poučuje zgolj v nemščini; čisto slovenskih šol pa sploh nimamo niti ene. Dalje pravi poročilo, da je od vseh otrok, ki so imeli v šolo hoditi, šolski pouk imelo 96 %. Posebno zanimivo je poročilo o učenju nemščine v slovenskih šolah. Povoljen je baje ta pouk le na tistih večrazrednicah, kjer se vsaj na višji stopnji nekateri predmeti poučujejo v nemščini. V splošnem pa je

z ozirom na pouk nemščine v slovenskih šolah zadnji čas opazovati napredek. (Lepo to!) Jako povoljno je nemščino poučevalo 917, povoljno 1112, zadostno 366 in manj. oziroma ne zadostno 35 slovenskih učiteljev. Hvala njim! Število vseh učiteljskih oseb, delujočih na meščanskih in ljudskih šolah, je bilo 2430, in sicer 1645 moških in 785 ženskih. Teh-le število je od prejšnjega leta se pomnožilo za 59, dočim moških le za 6. Tudi znamenje časa!

Šolnina na ljubljanskih ljudskih šolah. Pretečeno šolsko leto je obiskovalo ljubljanske mestne ljudske šole 473 otrok iz okoliških vasi. Ker mora mesto za te izvenmestne otroke zdrževati 9 učnih moči, sklenil je občinski svet, pobirati od zunanjih šolarjev 8 K ukovine na leto. To bo pripomoglo, da bodo zunanje občine razširile svoje šole.

Nova Cirilo-Metodova šola. Hrvatoma v Opatiji in Voloski noče vlada vključ vsem prošnjam ustreči s hrvaško šolo. Vsled tega se je sklenilo s pomočjo družbe sv. Cirila in Metoda ustanoviti med Opatijo in Volosko hrvaško šolo.

„Dijaški dom“ za učiteljske sinove se je otvoril v Gradcu dné 7. t. m. Dolgo zaželjeno misel nemškega učiteljstva je uresničila podružnica dunajskega učiteljskega društva. V zavodu je sedaj 26 učiteljskih sinov, ki obiskujejo gimnazije in učiteljišča v Gradcu. Kedaj se bode tudi slovenskemu učiteljstvu uresničila enaka želja v Ljubljani?

Šolo so zaprli v nekaterih vaseh občine Boh. Bistrice, ker je obolelo nad 180 otrok za dušljivim kašljem, mej katerimi je tudi jeden umrl.

Izpiti usposobljenosti za občne ljudske in meščanske šole se pričnó na mariborskem c. kr. učiteljišču v letošnjem jesenskem roku dné 5. novembra ob 8. uri zjutraj.

Ljutomersko učiteljsko društvo zboruje v četrtek, dné 8. nov., točno ob 10. uri dopoldne v Franc Jožefovi šoli v Ljutomeru. Razven običajnih točk je na dnevnem redu poročilo gosp. Alberta Lassbacher-ja o pariški svetovni razstavi, oziroma o potovanju po Francoskem, Španskem in Italijanskem. K obilni vdeležbi vabi

Robič, predsednik.

Drobtine.

Župnika, ki hoče verouk iz šole izključiti je srečno iztaknila „Laibacher Schulzeitung“ (št. 10.). Zadostuje, če povemo, da je ta „župnik“ Prus in protestant, ki gotovo niti svoje protestantske vere ne čišla mnogo. Prusaškemu listu je seveda tak pruski protestantski „župnik“ tembolj priljubljen. „Učit. Tovariš“ pa utegne „Laibacher Schulzeitung“ zopet pohvaliti, da je dobro vrejevana.

Novi natis „Cecilije“ I. del. Od družbe sv. Mohorja smo prejeli naslednje sporočilo: Že dolgo let je pošel I. del priljubljene „Cecilije“ skladatelja A.

Foerster-ja, katero je bila l. 1883. izdala družba sv. Mohorja. Mnogo se je povpraševalo po novi izdaji, katera je prepotrebna zlasti za naše cerkvene pevske zbore. Odbor družbe sv. Mohorja se je zato odločil, da družba prvi del „Cecilije“ na novo izdá, in sicer v popravljenem in izpopolnjenem ponatisu, tako da bo nova izdaja ustrezala cerkvenim in tudi drugim, zlasti dijaškim pevskim zborom. Nova „Cecilija“ bode obsegala: 1. Mašne pesmi, in sicer pomnožene; latinski „Requiem“, prav lahek za en glas s spremljevanjem orgel ali

za mešani zbor; razne pesmi za cerkvene čase, za blagoslov, več „Tantum ergo“, kakor so bili že v stari „Ceciliji“, samo da se nekatere pesmi izpustijo, oziroma z boljšimi in lažjimi nadomestijo. 2. K tem pridejo obhajilne pesmi, Marijine ter pesmi za godove raznih svetnikov. Izbrale se bodo pa samo najprimernejše pesmi, in sicer tudi nekaj novih, ker je drugih dosti v II. delu „Cecilije“, kateri se v družbeni zalogi še vedno lahko dobiva. 3. Obseg nove izdaje bo nekako isti kakor stare, molitvenik pa se izpusti. — Cena knjigi bo ista, kakor je določena za II. del, t. j. 1 krona. Gospode družbene poverjenike, pevovalce in vse, ki bodo novo knjigo potrebovali, uljudno in nujno prosimo, da odboru družbe svetega Mohorja čim preje, vsaj pa do novega leta naznani, koliko iztisov bodo potrebovali pevske zbori in posamezniki po raznih krajih, da se more določiti naklada ponatisa.

Nagrobni spomenik je postavilo in dné 11. oktobra t. l. slovesno odkrilo logaško učiteljsko društvo rajnemu nadučitelju Ivanu Kerncu v Gorenjem Logatcu.

„**Učiteljski Tovariš**“ je priobčil imena vseh slovenskih učiteljev, ki so obiskali pariško razstavo, le ime g. Ivana Vogelnika, c. kr. učitelja v Idriji, je izpustil. Zakaj je to storil, ni znano. Mari zato, ker je obiskal razstavo na lastne stroške ali zato, ker se je drznil sprejeti brez dovoljenja g. Jelenca podpredsedniško mesto pri šolskem odseku na slov. katol. shodu?

Učiteljev bode vedno manj. Na učiteljski pripravnici v Kremsu oglasilo se je letos za vsprejem v I. letnik le 11 gojencev, med tem ko se jih je v prejšnjih letih oglasilo poprečno vsako

leto 50. Tudi na učiteljski pripravnici v Brnu se jih je oglasilo letos le 29, med tem ko jih je v prejšnjih letih tudi do 100 vstopilo.

Pravila „Slomšekove Zveze“ je visoko c. kr. ministerstvo za notranje zadeve potrdilo. S tem je „Zveza“ postavno ustanovljena. Po paragrafu 51. društvenih pravil velja namreč pripravljavni odbor, voljen na shodu 10. sept. kot društveni odbor za eno leto. Vsled tega odpade potreba novega shoda in je poročilo „Slovenca“ z dné 27. oktobra, ki pravi, „da se ima vstanovni shod v kratkem vršiti“, pomotno. Izvoljeni odbor bode takoj začel delovati in kmalu razpošlje vsem že oglašenim udom vsprejemnice in tiskana pravila. Po paragrafu 21. društvenih pravil se je odbor sledeče konstituiral: Načelni Fran Jaklič, učitelj; namestnik profesor Anton Kržič; tajnik Jožef Novak, c. kr. učitelj; namestnik J. Bajec; blagajnik dr. Josip Gruden, prefekt; namestnica gospodična Antonija Štupca; knjižničar Fran Oswald; ka-tehet; namestnica Pavla Krušič, učiteljica. Odborniki: J. Čenčič, R. Vižintin, I. Tomažič, Mirka Holzinger pl. Weidich. — Vse somišljenike prosimo, da vstrajno agitujejo za društvo in nabirajo novih udov. Udnina naj se blagovoli pošiljati pod naslovom: dr. Josip Gruden, prefekt, Ljubljana.

Šolstvo na prvem hrvaškem katoliškem shodu. Na predlog poročevalca g. dr. Gjuro Turića so bile sprejete naslednje resolucije o ljudskih šolah: Prvi hrvaški katoliški shod je uverjen: 1. Da se mora dete s poukom kot sredstvom in vso šolsko vzgojo naučiti, da spozna večne moralne zakone, kakor jih uči sveta katoliška cerkev; da se mora v njem razvijati krščanski verski čut, ker samo tako je omogočen razvitek onih moralnih maksim, ki morajo v življenju vladati;

da se mora dete s svojim poukom pripravljati za pravo spoznanje verskih resnic, mora se naučiti spoznati človeško slabost in omejenost, da se zaradi tega v njem vzbudi čut ponižnosti in zaupanje v Boga. Tako se bo dete pripravilo, da se pod vplivom duhovne in svetovne družbe, v katero stopa, razvije v pobožnega, poštenega in neomahljivega človeka, t. j. do pravega krščanskega značaja; nadalje se mora dete naučiti misliti o prirodi, prirodnih pojavih, ter o prirodnem delu in vsem telesnem življenju, da se s tem pripravi na razumno delo in pametno življenje; da se z znanjem čitanja, pisanja in računanja mora naučiti koristno vporabljaliti čas, delavno moč in proizvode dela in se s tem vsposobiti za varčnega in pametnega gospodarja; naposled s tem, da ljudska šola dete seznani s temeljnimi uredbami duhovne in svetne družbe, ga ima narediti vestnim članom svete cerkve in vnetim rodoljubom. 2. Prvi hrvaški katoliški shod je uverjen, da bode učitelj le tedaj v svojem delu vsepeval, ako se v vseh priložnostih svojega življenja pokaže kot pravi krščanski značaj in omikan človek, in ako je njegov družbeni in materijelni položaj tak, da se zamore ves posvetiti šolskemu delu in uživati vzgojitelju potrebno avtoriteto.

Šolstvo v Italiji. Poslanec Fabijani je predložil italijanski zbornici peticijo s podpisi 10.000 učiteljev, ki prosijo, da se odpravi bedno stanje italijanskega učiteljstva. Peticija se sklicuje na službena zvestja l. 1896. Po teh izveštjih je bilo

11.289 šol v manj kot srednem stanju; v mnogih mestih so šolske klopi zelo grde, popolnoma neprimerne in zdaj že skoraj razpadajo. 13.479 šol je urejenih slabo, 20.103 srednje in 16.129 dobro; v 16.679 šolah so učila zastarela, v 19.679 so ista srednje vrste; v 15.790 pa v dobrem stanju. Mnogi šolski oddelki imajo 70, 100, pa tudi 130, 140 do 150 učencev. V nekaterih pokrajinah so občine največji nasprotniki šol, kjer ljudje mislijo, da je učiteljeva plača vzrok prevelikih davkov. Šolski zakon je nepopolen; šolski obisk je nereden. Po zimi je šola prenapolnjena, spomladi in po leti prazna; v mnogih mestih je dolžnost šolskega obiska le na papirju. Peticija prosi za troje: da se zboljša stanje učiteljstva, da se popravijo šolske priprave in uprava šola. Zato se zahteva: 1. da se učitelji slobodno zbirajo in stalno nameščajo, in da se jim naj poveča plača v mestu in na deželi. 2. da se naredi zadostno število zdravih šolskih prostorov in da se primerno uredé. 3. da naj je državno nadzorstvo boljše in da se obligatni šolski poduk podaljša. 4. da se uredijo ponavljavne šole in zabavišča. 5. da naj bodo učitelji zastopani v okrajnih šolskih zastopih in da naj se pomnoži število šolskih nadzornikov. Na večino navedenih želj se je ozirala zakonska osnova min. stra Baccelija. Toda ker ima zbornica dosti drugih poslov, se je bati, da se nakopiči mnogo prahu na lepi album z 10.000 učiteljskimi podpisi, predno prirejena osnova zakona pride na dnevni red v zbornici.

„Slovenski učitelj“ izhaja dvakrat na mesec (1. in 15.).

Cena mu je na leto 5 K, na pol leta 2 K 50 h.

Urejuje in izdaje: Fran Jaklič, učitelj. — Oblastim odgovoren: Ivan Rakovec.
Rokopisi, naročnina in reklamacije naj se pošiljajo: Uredništvu „Slovenskega učitelja“ v Ljubljani.

Tiska Katoliška Tiskarna.